

Marika Laine

KAIKILLE AVOIN LIKUNTALEIRI-
FUTUURILEIRILÄISTEN TUEN JA HOIDON TARKASTELUA
LEIRIOHJAAJAN NÄKÖKULMASTA

Hoitotyön koulutusohjelma

2011

KAIKILLE AVOIN LIIKUNTALEIRI – FUTUURILEIRILÄISTEN TUEN JA HOIDON TARKASTELUA LEIRIOHJAAJAN NÄKÖKULMASTA

Laine Marika
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Maaliskuu 2011
Ohjaaja: Lahti Meimi
Sivumäärä: 36
Liitteitä: 3

Asiasanat: kaikille avoin toiminta, vammaisuus, erityistä tukea tarvitseva lapsi, leiriohjaaja ja hoito

Tämä opinnäytetyö on osa Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämissanketta kaikille avoimen toimintaympäristön luomiseksi. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n ja Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta Vau ry:n kanssa. Työn tarkoituksena oli tiedon tuottaminen erityistä tukea tarvitsevien lasten tuesta ja hoidosta leiriohjaajien näkökulmasta kaikille avoimella leirillä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, joka auttaa futuurileiriläisten osallistumista kaikille avoimeen leiritoimintaan.

Opinnäytetyön teoriaosa käsitteli vammaisuutta ja erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Aineiston keruu toteutettiin Futuurileirillä kesällä 2010 haastatteleamalla futuurileiriohjaajia. Haastattelun pääteemat olivat sosiaaliset taidot, itsehallinta, päivittäiset itsensä huolehtimiseen liittyvät asiat, terveys ja turvallisuus sekä liikkuminen.

Tuloksista ilmeni, että futuurileiriläiset tarvitsevat leiriohjaajien tukea ja ohjausta sosiaalisten taitojen osa-alueella ja päivittäiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Tuen, hoidon ja ohjauksen tarve jakaantui 1) sosiaalisten taitojen tuki ja ohjaus, 2) fyysinen tuki ja hoito päivittäistoiminnoissa ja 3) psyykinen tuki ja hoito osa-alueiksi.

Kaikille avoimen toiminnan kehittämiseen voidaan hyödyntää yleisesti tämän tutkimuksen tuloksia. Ne ovat luotettavia otettaessa huomioon, että kyse on ihmisistä, jonka vuoksi tilanteet voivat olla erilaisia eri hetkessä.

OPEN FOR ALL SPORTS CAMP-REVIEWING OF SUPPORT AND CARE FROM THE SUPERVISOR'S POINT OF VIEW

Laine Marika
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in nursing
March 2011
Supervisor: Lahti Meimi
Number of pages: 36
Appendices: 3

Keywords: all inclusive activities, disability, child with special needs, camp supervisor and nursing

The purpose of this research was to produce information about the need for support and care of the children with special needs in the view of the camp supervisors during the open for all camp. It was carried out in cooperation with Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilury and Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta Vau ry. The objective was to produce information which helps the campers to participate in open for all camping activities.

The theoretical part of this research worked with explanation models of the children with special needs and disability. It was carried out in the Futuurileiri –camp in the summer of 2010 by interviewing the camp supervisors. The main themes of the interview were social skills, self management, daily self care issues, health and safety and physical education.

The results indicated that the children need support and guiding in the field of social skills and in daily well-being. The needs for support, care and guiding were divided in 1) social skills support and guidance, 2) physical support and care and 3) psychological support and care.

The results of this research can be generally used in the development of the open for all camping activities. They are reliable when taking into account that is about the people and therefore the situations may differ in one moment to another.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ JA AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	7
2.1	Kaikille Avoin- ohjelma	7
2.2	Erityistä tukea tarvitseva lapsi	8
2.3	Aikaisempia tutkimuksia	9
2.3.1	Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämishanke: Kaikille avoimen toimintaympäristön kehittäminen.....	9
2.3.2	Liikuntaa Kaikille Lapsille -hanke.....	11
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	12
3.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	12
3.2	Tutkimuksen toteutus.....	12
3.3	Aineiston hankinta ja menetelmät.....	13
3.4	Aineiston analysointi	14
4	TUTKIMUSTULOKSET	15
4.1	Tutkimukseen osallistuvien taustatiedot	15
4.2	Futuurileiriläiset 2010.....	16
4.3	Sosiaalisten taitojen tuki ja ohjaus.....	16
4.3.1	Kommunikointi	16
4.3.2	Sosiaaliset suhteet	18
4.4	Fyysisen tuen ja avun tarve päivittäistoiminnoissa.....	19
4.4.1	Ravitsemus	20
4.4.2	Lepo ja uni	21
4.4.3	Eritys ja WC -toiminnot.....	22
4.4.4	Puhtaus ja siisteys	22
4.4.5	Liikkuminen	23
4.4.6	Pukeutuminen.....	24
4.4.7	Turvallisuus.....	25
4.4.8	Lääkitys	26
4.4.9	Hoitotoimenpiteet.....	26
4.5	Psyykkinen tuki ja hoito	26
4.5.1	Aikataulujen noudattaminen	27
4.5.2	Oma-aloitteisuus	28

4.5.3	Henkinen tuki ja turva.....	29
5	POHDINTA.....	29
5.1	Futuurileiriläisen tarvitsema tuki ja hoito leirillä	30
5.1.1	Sosiaalisten taitojen tuki ja ohjaus	30
5.1.2	Fyysisen tuen ja avun tarve päivittäistoiminnoissa.....	31
5.2	Psyykkinen tuki ja hoito	32
5.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	33
5.4	Kehittämistarpeita ja jatkotutkimusaiheita	34

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsilla on oikeus hoivaan ja suojeluun, ensisijaisesti vanhempien ja toissijaisesti julkisen vallan toimesta. Lapsilla tulee olla oikeus kunnollisiin palveluihin, oikeus osallistumiseen sekä vaikutusmahdollisuus omiin asioihin. Lapsia on kohdeltava yhdenvertaisesti, eikä heitä ei saa syrjiä heidän erityisten ominaisuuksiensa tai taustansa perusteella. Lapsen etu on otettava huomioon kaikessa yhteiskunnan päätöksenteossa. (Aula, 2006.)

Suomi on sitoutunut YK:n ja Euroopan unionin jäsenvaltiona edistämään yhteiskuntaa, joka on avoin kaikille. Suomen hallitus on käynnistänyt vammaispoliittinen ohjelman VAMPO 2010–2015 vammaisten henkilöiden oikeudenmukaisen, yhdenvertaisuuden ja osallistumisen oikeuksien turvaamiseksi yhteiskunnassa. Ohjelman tarkoituksena on puuttua epäkohtiin ja linjata lähivuosien vammaispoliittiset toimenpiteet. (Suomen vammaispoliittinen ohjelma 2010–2015.) Myös uuden vammaispalvelulain (380/1987) 1. pykälän tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä minimoida vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Erityistä tukea tarvitseville lapsille halutaan järjestää mahdollisuus osallistua erilaisiin toimintoihin heidän oman mielenkiintonsa mukaisesti.

Lounais-Suomen Liikunta- ja Urheilu LiikU ry ja Suomen Vammaisurheilu ja - liikunta Vau ry ovat mukana kehittämässä ja edistämässä erityistä tukea tarvitsevien lasten osallistumista kaikille avoimeen toimintaan. LiikU ry:n järjestämälle Futuurileirille osallistuu erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Futuurileiri on osa Pitkis Sport liikuntaleirikokonnaisuutta, jonka toiminta-ajatuksena on kaikille avoin toiminta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa erityistä tukea tarvitsevan lapsen eli futuurileiriläisen tuen ja hoidon tarpeesta futuurileiriohjaajien näkökulmasta Futuurileirillä 2010. Työn tavoitteena on kerätä tietoa, joka auttaa erityistä tukea tarvitsevia lapsia osallistumaan leirille. Tämä opinnäytetyö on yksi osa Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämishanketta, kaikille avoimen toimintaympäristön luomiseksi. Toimintaa on kehitetty ja tutkittu myös fysioterapian ja sosiaalipedagogiikan nä-

kökulmasta Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytteinä 2010. Asiantuntijana tässä työssä on toiminut Kati Karinharju Satakunnan ammattikorkeakoulusta.

Mielenkiinto tämän työn tekemiseen lähti Futuurileiriltä kesällä 2009. Asian ajankohtaisuus herätti kiinnostuksen työtä kohtaan. Kiinnostavuutta lisäsi myös se, että tutkimuksella voidaan avata ”myyttiä” erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeista ja edesauttaa heidän osallistumista kaikille avoimeen toimintaan. Nykyään puhutaan erityistä tukea tarvitsevien ja vammaisten henkilöiden osallistumisen oikeuksista, mahdollisuuksista, avoimesta toiminnasta sekä esteettömyydestä. Yhteiskunnassa on meneillään muutosprosessi, jossa painotetaan ihmisen elämän muotoutumista yhä enemmän yksilön omista lähtökohdista ja omista valinnoista. Kauppisen ja Sarjanojan (1991, 55) mukaan vammaisen lapsi on ensisijaisesti lapsi mahdollisista ongelmistaan ja erityisvaatimuksistaan huolimatta. Vammaisella lapsella on muihin lapsiin verrattuna enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja. Ongelmallinen lapsi on haaste aikuiselle eikä erityistä tukea tarvitseva lapsi ei kaipaa sääliä vaan tukea. Ongelmallista lasta ei tarvitse ”kohdella” vaan hänet pitää kohdata. Tärkeää on nähdä lapsi lapsena ongelmien takana.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ JA AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

2.1 Kaikille Avoin- ohjelma

Kaikille Avoin ohjelma 2006–2010 on Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU) käynnistämä kehitysprojekti suomalaisen erityisliikunnan parantamiseksi. Ohjelman taustalla on Valtion erityisliikuntajaoston työsuunnitelma vuosille 2007–2011, jonka keskeisenä periaatteena on kaikille avoimen liikunnan kehittäminen. (Kaikille avoin ohjelma 2006–2010; Valtion liikuntaneuvosto erityisliikunnan jaosto 2007–2011, 2.)

Kaikille Avoin -ohjelman sisältöjä ovat koulutus, konsultointi ja rekrytointi. Toiminnan ajatuksena on vammaisuuden sosiaalisen malli, jossa kiinnitetään huomiota olosuhteisiin ja sosiaaliseen ympäristöön ja joka mahdollistaa vammaisten henkilöiden täyden

osallistumisen. Ohjelman tarkoituksena on antaa kaikille tasapuolinen mahdollisuus osallistua haluamallaan tavalla vammasta tai toimintakyvystä riippumatta järjestettyyn toimintaan. (Kaikille Avoin ohjelma 2006–2010; Alanko, Remahl & Saari 2004, 3-4.)

2.2 Erityistä tukea tarvitseva lapsi

Ladonlahden, Naukkarisen ja Vehmaan (2001, 46) mukaan rakkaalla lapsella on monta nimeä, kuten erityistä hoitoa tai kasvatusta tarvitseva lapsi, erityislapsi, tukea tarvitseva lapsi, seurantalapsi, huolilapsi tai harmaan alueen lapsi.

Aikaisemmista vammaisuuden ja erilaisuuden leimaavista ja loukkaavistakin määritelmistä on siirrytty tuen tarvetta korostaviin nimikkeisiin. Ajankohtaisuudesta huolimatta voi kuitenkin todeta, ettei käsitteitä ole määritelty yksiselitteisesti. (Vehmas 2005, 94; Ladonlahti ym. 2001, 45–47; Heinimäki 2004, 9.)

Erityinen tuki ja erityiset tarpeet -käsitteet ovat ajankohtaisia uuden vammaispalvelulain myötä. Vammaispalvelulain (380/1987) 2.pykälän mukaan vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Maailman terveysjärjestön määritelmän mukaan toiminnan vajavuus eli vammaisuus tarkoittaa vammoja kehon toiminnoissa tai sen rakenteissa, toiminnanrajoituksia tai osallistumisen esteitä. Toimintakyky on yläkäsite joka tarkoittaa kehon kaikkia toimintoja, yksilötason toimintaa ja osallisena oloa elämäntilanteen mukaan. (Koivikko & Siipari 2006, 20–21; Kaski, Manninen, Mölsä & Pihko 2001, 187.) American Association on Mental Retardation määritelmän mukaan kehitysvammaisuus tarkoittaa vammaisuutta, joka ilmenee huomattavina rajoituksina älyllisissä toiminnoissa, adaptiivisessa käyttäytymisessä sekä käsitteellisissä, sosiaalisissa ja käytännöllisissä taidoissa. Määritelmän mukaan kehitysvammaisuus tulee ilmi ennen 18 vuoden ikää. (Rissanen, Kallanranta & Suikkanen, 2008, 507.)

Erityinen tuki ja erityiset tarpeet -käsitteet muotoutuvat myös erilaisiksi tieteenalojen mukaan. Vammaisuuden lääketieteellisen selitysmallin mukaan kehitysvammaisuus on

toimintakyvyn rajoittuneisuutta, joka on yläkäsite erilaisista syistä johtuville päivittäisiin elämän toimintoihin liittyville vaikeuksille ja rajoituksille. Lääketieteellisen mallin mukaan toimintakyvyn rajoittuneisuus on yksittäisen henkilön ongelma, joka voi olla seurausta sairaudesta, tapaturmasta tai muista syistä johtuvaa vajautta. (Kaski, ym. 2001, 261.) Sosiaalisen selitysmallin mukaan vammaisuus ei ole pelkästään yksilön ominaisuus, vaan se pitää sisällään ympäristön, elinolot, ihmisten asenteet ja ideologiat. Sosiaalinen lähestymistapa tarkastelee niitä tekijöitä, jotka vaikeuttavat vammaisen ihmisen elämää ja heidän osallisuuttaan yhteisölliseen elämään. (Kaski, ym. 2001, 187, 261; Vehmas 2005, 116.) Erityispedagogiikka käsittelee vammaisten tai erilaisiksi katsottujen lasten oppimiseen ja kasvatukseen liittyviä kysymyksiä. Erityisyyteen voi sisältyä joko myönteinen tai kielteinen arvolataus. Erityispedagogiikassa ”erityinen” viittaa ei-toivottavaan ominaisuuteen tai toimintatapaan suhteessa johonkin tärkeään päämäärään. Nykyään puhutaan henkilöistä, joilla on erityisiä kasvatuksellisia tarpeita. (Vehmas 2005, 84–86; Kaski, ym. 2001, 187.)

Erityistä tukea tarvitsevalla lapsella tarkoitetaan tässä työssä henkilöä, jolla voi olla synnynnäinen tietty poikkeava ominaisuus tai vamma, joka voi ilmentyä aisteissa, aivojen alueella, tuki- tai liikuntaelimissä, vuorovaikutuksessa itsensä kanssa tai ympäristön välillä. Lapsella voi olla puhe- tai äänihäiriöitä, pitkäaikaissairaus, häiriö psyykkisellä alueella tai kehitystason viivästymä. Erityistä tukea tarvitseva lapsi on kuitenkin ensisijaisesti kasvava ja kehittyvä lapsi, joka tarvitsee vamman tai poikkeavuuden vuoksi yksilöityä huolenpitoa ja tukea tavanomaista enemmän. (Saari 2007, 6; Pihlaja & Kontu 2006, 13.)

2.3 Aikaisempia tutkimuksia

2.3.1 Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämishanke: Kaikille avoimen toimintaympäristön kehittäminen

Kaikille avoimen toimintaympäristön kehittämiseksi Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämishankkeen osana valmistuivat opinnäytteet fysioterapian koulutusohjelmasta sekä sosiaalialan koulutusohjelmasta vuonna 2010. Hankkeen tavoitteena

on mahdollistaa jokaiselle mielekkään, monipuolisen ja tavoitteellisen liikunnan harrastamisen oman elämäntilanteen mukaan.

Satakunnan ammattikorkeakoulun fysioterapian koulutusohjelmasta valmistunut KAIKILLE AVOIN LIIKUNTALEIRI- suoritusten ja osallistumisen tarkastelua fysioterapian näkökulmasta -opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia mitkä tekijät vaikuttavat erityistukea tarvitsevien lasten suorituksiin ja osallistumiseen leirillä. Tarkoituksena oli myös kartoittaa leiriolosuhteiden ja käytettävissä olevien tilojen esteettömyyttä ja soveltuvuutta kaikille avoimella leirillä. Opinnäytetyön tutkimusosa toteutettiin kesällä 2010 järjestetyllä Pitkis Sport -Futuurileirillä havainnoimalla eri tilanteita. Työn tuloksina todettiin leiriohjaajien vaikuttavan eniten lasten suorituksiin ja osallistumiseen. Sairaanhoidajaopiskelijoiden mukana olo mahdollisti hoidollisia toimenpiteitä kuten lääkehoitoa ja katetrintia tarvitsevien lasten osallistumisen leirille. Tuloksista ilmeni myös, että osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä olivat käytettävissä olevat soveltavat liikuntavälineet, lasten motivaatio toimintaa kohtaan ja esteettömyys. Esteettömyys käsitti työn tekijän mukaan rakenteellisia ja asenteellisia asioita. Työn tekijän mukaan ohjaajien riittävä määrä, heidän osaamisensa ja halu toimia erityistukea tarvitsevien lasten kanssa luovat mahdollisuuden leirin järjestämiseen. (Mäkelä 2010.)

Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmasta KAIKILLE AVOIN LIIKUNTALEIRI- lasten kokemuksien ja perustarpeiden toteutumisen tarkastelua opinnäytetyössä tavoitteena oli kuvata lasten kokemuksia Pitkis Sport -Futuurileirillä 2010 ja selvittää heidän tarpeitaan ja niiden toteutumista leirin aikana. Työn tarkoitus oli tuottaa selkeä kuvaus toteutuneesta toiminnasta ja sen tuloksista leiriltä. Työn tulokset kertoivat millaisia asioita lapset toivovat leiriltä, ohjaajilta ja leiritovereiltaan ja mikä niissä oli heidän näkemyksensä mukaan hyvää tai huonoa. Työn tuloksina todettiin, että lasten kokemukset leiriltä olivat pääasiassa positiivisia ja leiri antoi lapsille mahdollisuuden päästä kokemaan ja oppimaan paljon erilaisia asioita, kuten erilaisia liikuntamuotoja, yhdessäoloa toisten leiriläisten kanssa sekä aitoa leirielämää sisältäen nukkumisen teltoissa sekä ruokailun. Tekemistä oli ollut leirillä sopivasti ja lapsilla oli ollut turvallinen olo leirillä. Turvallinen olo syntyi leiriohjaajista ja siitä kuinka kivaa leirillä oli ollut. Tuloksien mukaan leiriohjaajien tulee olla valmiita puuttumaan erimielisyyksiin ja välien selvityksiin sekä on tärkeää välittää lapsille sellainen viesti, että ohjaajia kiinnostaa kaikkien lasten kuulumiset leirillä. (Kontula 2010.)

2.3.2 Liikuntaa Kaikille Lapsille -hanke

Liikuntaa Kaikille Lapsille -hanke käynnistyi vuonna 2002 Suomen Invalidien Urheiluliiton, Suomen Kehitysvammaisten Liikunnan ja Urheilun sekä Näkövammaisten Keskusliiton aloitteesta. Hankkeen tavoitteena oli madaltaa erityistä tukea tarvitsevien lasten kynnystä osallistua yleiseen liikuntaan päiväkodeissa, kerhoissa ja urheiluseuroissa. Tavoitteena oli myös hyvien toimintamallien löytäminen kaikille soveltuvan liikunnan toteuttamiseksi. Hanketta ohjasi ajatus lapsen tasa-arvoisesta mahdollisuudesta valita oman mielenkiinnon mukaan harrastuspaikka ja harrastusmuoto. Hankkeen kokemukset osoittavat, että ohjaajien erityistaitojen lisäksi tarvitaan ohjaajan läsnäoloa, tilannetajua, riittävää ennakkotietoa lapsesta ja ryhmästä sekä huolellista toiminnan suunnittelua. Toiminnan lähtökohtana pitäisi olla jokaiselle soveltuva, omista tarpeista ja mahdollisuuksien mukaan räätälöity kokonaisuus. Huomion pitäisi kohdistua yksilön toimintakykyyn. Samalla olosuhteita ja ympäristöä tulisi muokata juuri tilanteen vaatimalla tavalla. (Liikuntaa Kaikille Lapsille -hanke 2002.)

Liikuntaa Kaikille Lapsille -hankkeen pohjalta valmistui vuonna 2008 Leiri kaikille lapsille -opas. Oppaan tavoitteena on auttaa leirin järjestäjiä toteuttamaan toimintaa, joka mahdollistaa kaikkien erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä osallistumisen leirille. Opas antaa käytännön vinkkejä ja ohjeita toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. (Juntunen, Karinharju, Rautio, Remahl & Saari 2008, 9.)

Liikuntaa Kaikille Lapsille -hankkeen aikana valmistui vuonna 2004 Rovaniemen ammattikorkeakoulusta opintäytetyö MUKANA MENOSSA - Inklusio Lapin Sporttileirillä. Työn aiheena oli suunnitella ja toteuttaa Rovaniemen Soveltava Sporttileiri erityistä tukea tarvitseville lapsille. Työssä keskityttiin tarkastelemaan lapsien mahdollisuuksia aktiviteetteihin osallistumiseen. Työssä painottui inklusioajatus, joka kyseisessä työssä tarkoitti erityistä tukea tarvitsevien lasten mukaan ottamista leirin aktiviteetteihin lapsen omien tarpeiden mukaisesti tuettuna. Työn tutkimusongelmana oli: Miten inklusio toteutui leirillä? Työn tekijöiden mukaan leiri onnistui hyvin. Kehittämistä ja suunnittelua jäi kuitenkin vielä tulevaisuuden toteutuksiin. Tekijöiden mukaan avustajien hankinnassa kannattaa varmistua, että heillä on terveydenhoitoalan koulutusta ja riittävästi valmiuksia toimia erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Tutkimuksen mukaan terveydenhoitoalan erityisosaamista tarvittiin injektioiden pistämiseen, muun lää-

kityksen toteuttamiseen sekä liikunnallisten toimintojen suunnitteluiden tueksi. Tutkimuksesta kävi ilmi, että lasten perusolotilan muutokset voivat olla hyvinkin nopeita ja muutokset voivat olla suurempia kuin vammattomilla lapsilla. Lisäksi tekijöiden mukaan tulevaisuudessa tulisi panostaa paremmin leirityöntekijöiden yhteistyöhön sekä porrastaa ja jakaa heidän vastuutaan. (Palenius & Pehkonen 2004.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

3.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa futuurileiriläisten tuesta ja hoidosta Futuurileirillä 2010 leiriohjaajan näkökulmasta. Tutkimuksella selvitetään millaisia kokemuksia ja näkemyksiä futuurileiriohjaajalla on futuurileiriläisten päivittäisen tuen ja hoidon tarpeesta kaikille avoimella liikuntaleirillä.

Työn tutkimusongelmana on millainen tuen ja hoidon tarve futuurileiriläisellä on leiriohjaajan näkökulmasta kaikille avoimella Futuurileirillä 2010?

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, joka edesauttaa erityistä tukea tarvitsevien lasten osallistumista kaikille avoimeen toimintaan. Tietoa voidaan hyödyntää kaikille avoimen toiminnan suunnittelussa ja sen kehittämisessä, kuten suunniteltaessa henkilöstön/ohjaajien erikoisosaamisen tarvetta tai resursoidessa henkilöstön oikeaa määrää tapahtumiin. Tuloksia voidaan hyödyntää myös henkilöstön/ohjaajien koulutustapahtumissa.

3.2 Tutkimuksen toteutus

Sopimus opinnäytetyön tekemisestä tehtiin Lounais-Suomen liikunta ja urheilu eli LiikU ry:n kanssa. LiikU ry on liikunnan asiantuntija Lounais-Suomessa, joka järjestää

lapsille ja aikuisille erilaisia liikuntatapahtumia ja leirejä sekä kouluttaa lasten kanssa työskenteleviä henkilöitä (Pitkis sport www-sivut 2010). Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta Vau ry on mukana tukemassa Futuurileirillä järjestettyä toimintaa. VAU ry on urheilu- ja liikuntajärjestö, jonka suunnittelee, toteuttaa ja kehittää vammaisten henkilöiden liikunnan mahdollisuuksia ja olosuhteita. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta Vau ry www-sivut 2011.)

Tämän tutkimuksen aineiston keruu toteutettiin LiikU ry:n järjestämällä Futuurileirillä kesällä 2010. Futuurileiri on osa LiikU ry:n järjestämää Pitkis Sport leirikokonaisuutta. Leiritoiminnan lähtökohtana on kaikille avoin toiminta. Futuurileiri on tarkoitettu erityistä tukea tarvitseville lapsille. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat leirille osallistuvat yhdeksän Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyönopiskelijaa, jotka toimivat leirillä lasten henkilökohtaisina ohjaajina. Ohjaajat olivat suorittamassa Satakunnan ammattikorkeakoulun lastenhoitotyön harjoittelua Futuurileirillä. Ohjaajien piti tehdä leiriläisille leiriviikon ajaksi hoitosuunnitelmat, selvittämällä tuen tarvetta ilmoittautumislomakkeiden avulla ja olemalla yhteyksissä lasten vanhempiin. (Liite 1) Jokaisella kohderyhmän leiriohjaajilla oli vastuu leirillä kahdesta lapsesta.

3.3 Aineiston hankinta ja menetelmät

Valmistelut aineiston hankintaan aloitettiin ennen leiriä ja tutkimuksen kohderyhmänä olevia leiriohjaajia informoitiin opinnäytetyöstä sekä aineiston keruusta leirillä Satakunnan ammattikorkeakoulun oppimisympäristössä, Moodlessa. Leirin aikana kokoonnuimme kohderyhmän ohjaajien kanssa kaksi kertaa. Kokoontumisissa avattiin erityistä tukea tarvitsevan lapsen tuen ja hoidon osa-alueita ja esiteltiin tutkimuksen teemat kirjallisuutteen pohjautuen. Ohjaajien omia näkemyksiä esiintyneistä hoidon ja tuen tarpeista kirjattiin ylös toisella kokoontumiskerralla.

Aineisto kerättiin kvalitatiivisen menetelmän, teemahaastattelun avulla. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen. Tyypillistä on, että aineisto hankitaan luonnollisessa, todellisissa tilanteissa ja tiedon lähteenä ovat ihmiset itse. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161,164.) Teemahaastatteluiden runko muodostui erityistä tukea tarvitsevan lapsen sekä vammaisuutta käsittelevän

kirjallisuuden avulla. (Liite 2) Haastatteluiden tarkoituksena oli kerätä sellainen aineisto, jonka pohjalta voitaisiin tehdä luotettavia päätelmiä erityistä tukea ja hoitoa tarvitsevien lasten hoidosta ja avun tarpeesta. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 41.)

Haastattelut toteutettiin leirin kahtena viimeisenä päivänä yksilöteemahaastatteluiden avulla. Haastattelu tehtiin kahteen kertaan jokaisen leiriohjaajan kohdalla, koska haastateltavilla oli vastuu leirillä kahdesta lapsesta ja haluttiin leiriohjaajan keskittyvän kerralla vain toisen lapsen tuen ja hoidon tarpeisiin. Haastatteluajat ja -vuorot oli aikataulutettu ja jaettu kohderyhmän kesken etukäteen. Haastattelutilaksi valittiin rauhallinen tila. Haastattelut tallennettiin sanelukoneelle myöhempää aineiston purkua varten. Kysymykset muodostettiin itse haastattelutilanteessa teemojen avulla. Vastauksia ei sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat vastasivat kysymyksiin omin sanoin. Haastattelutilanteessa oli mahdollisuus tarkentaa kysymyksiä sekä vaihtaa niiden järjestystä. Teemahaastattelu sopii hyvin aineiston hankintaan, kun halutaan tulkita haastateltavien kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia, tunteita sekä tuoda heidän äänensä kuuluviin. Itse haastattelulle on ominaista, että haastattelu on ennalta suunniteltua luottamuksellista toimintaa ja haastateltava on tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä, että teoriassa. Haastattelu on haastattelijan alulle panemaa toimintaa ja haastattelija toimii tilanteen ohjaajana. Haastattelutilanteessa haastattelijan tehtävänä on ylläpitää haastateltavan motivaatiota koko haastattelun ajan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47, Metsämuuronen 2003, 187–189.)

3.4 Aineiston analysointi

Tutkimuksessa on käytetty laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä niin, että kvalitatiivisesti saatu tieto on käsitelty pääosin kvalitatiivisesti ja tuloksia on täydennetty kvantitatiivisesti. (Hirsjärvi, Hurme, 2008, 31.)

Tutkimusaineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Analyysi aloitettiin tutustumalla haastatteluista saatuun aineistoon ja haastattelut purettiin tietokoneelle. Haastattelut litteroitiin haastateltavan puheesta. Tietokoneelle muodostettiin omat tiedostot, joihin koottiin haastattelurungon mukaisesti samaa aihealuetta koskevat tiedot. Analyysia jatkettiin käymällä läpi samaa aihealuetta koskevat haastatteluosat ja aineistosta muodostui

teemahaastattelurungon kaltaisia teemoja. Teemojen alle kerättiin lasten tuen ja hoidon tarpeita leiriohjaajien näkemyksien mukaan. Analyysia jatkettiin tarkastelemalla teemojen sisällön yhtäläisyyksiä toisiinsa. Teemoista syntyi sisällön merkityksen mukaisesti kolme pääteemaa 1) sosiaalisten taitojen tuki ja ohjaus 2) fyysinen tuki ja hoito päivittäistoiminnoissa ja 3) psyykinen tuki ja hoito. Teemojen muodostus esitellään liitteessä 2. Muodostuneiden kolmen pääteeman avulla hoidon ja tuen tarvetta pystyttiin täsmentämään ja avaamaan tarkemmin sekä etsimään vastauksia tutkimusongelmaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 171, 173; Hirsjärvi, Hurme, 2008, 171–176.)

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksissa esitetään futuurileiriohjaajien (N=9) haastatteluissa (n=18) esiin nousseita näkemyksiä ja kokemuksia lapsien hoidosta kaikille lapsille avoimella Futuurileirillä 2010.

4.1 Tutkimukseen osallistuvien taustatiedot

Haastattelun alussa kysyttiin leiriohjaajien aikaisempaa kokemusta erityistä tukea tarvitsevista lapsista. Vastausten mukaan ohjaajien aikaisemmat omat kokemukset jakaantuivat niin, että kuudelle oli kertynyt aikaisempaa kokemusta erityistä tukea tarvitsevista lapsista.

Kokemukset erityistä tukea tarvitsevista lapsista jakaantuivat niin, että yhdellä leiriohjaajalla oli erityiskoulukäyntiavustajan koulutus ja kokemusta ADHD lapsen kouluavustajana toimimisesta, päiväkodin integraatioryhmästä sekä aikuisista kehitysvammaisista. Yhdellä oli kokemusta koulunkäyntiavustajan työstä, erityisopettajan sijaisena toimimisesta ja lähinnä kokemusta oli kertynyt ADHD, kuulovammaisista, näkövammaisista lapsista sekä lievistä autismista. Yksi leiriohjaaja oli toiminut vammaisratsastuksessa avustajana ja kolmella oli omassa perheessään erityistä tukea tarvitseva henkilö.

4.2 Futuurileiriläiset 2010

Futuurileirille 2010 osallistui 18 lasta, kuusi tyttöä ja 12 poikaa. Leiriläisten ikäjakauma oli 8-17 vuotta. Osallistuneilla lapsilla esiintyi ylivilkkautta, keskittymishäiriöitä, sosiaalisten taitojen puutetta, levottomuutta, vaeltelua, puheen ja kirjoittamisen viivästymää, ruoka-aineallergiaa, työmuistin heikkoutta, sydänvikaa, astmaa, heikkoälyisyyttä, liikuntavammaa, joka esiintyi alaraajojen ja lantion alueella sekä ruokahaluttomuutta ja vastaavasti liiallisen ruokahalun omaavia lapsia.

4.3 Sosiaalisten taitojen tuki ja ohjaus

4.3.1 Kommunikointi

Kysyttäessä lasten tuen ja ohjauksen tarvetta kommunikoinnin osa-alueella, aineiston mukaan suurimmassa osassa (74 %) tarvittiin leiriohjaajan tukea ja ohjausta eri tilanteissa.

Tuen ja ohjauksen tarpeet kommunikaation osa-alueella jakaantuivat niin, että kolmen leiriohjaajan näkemyksen mukaan ohjaajan tehtävänä oli ohjata lasta puhumaan rauhallisesti ja selkeämmin epäselvän puheen vuoksi. Epäselvää puhetta kommentoitiin seuraavasti:

”Puhe on epäselvää ja aluksi ei saa mitään selvää, mutta siihen tottuu tosi nopeesti.”

Lapsen keskittymisongelman vuoksi neljässä tapauksessa oli tarvetta ohjata keskustelua ja saada lapsi keskittymään yhteen asiaan kerrallaan. Lisäksi yhdessä tapauksessa ohjausta tarvittiin keskustelutilanteessa oikeiden sanojen löytämiseksi. Keskittymisongelmaa ja ohjausta oikeiden sanojen löytämiseksi kommunikoinnin osa-alueella kuvattiin seuraavasti:

”Keskustelua pitää ohjata ja saada keskittymään yhteen asiaan kerrallaan. Kysymyksiä ja ohjeita ei voi antaa monta kerrallaan vaan rauhallisesti ja selkeästi.”

”Lähinnä voi olla ettei muista mikä sana niinku olisi oikea.”

Kolmen vastaajan mukaan kuvakortit ja viittomat toimivat osaksi kommunikoinnin välineinä ja ne edesauttoivat ohjeiden/asiayhteyksien/tapahtumien hahmotusta ja niiden ymmärtämistä. Kuvakortteja ja viittomia kommunikoinnin tukemisessa kuvattiin seuraavasti:

”Hän pystyy vastaamaan kysymykseen sanoilla kyllä ja ei. Välillä hän innostuu tosi paljon ja sieltä tulee sanoja peräkanaa tosi nopeesti. Hänellä on kuvakirja, jota käytetään esim. jos mennään suihkuun, niin näytetään suihkun kuva. Kommunikointivälineenä käytetään pientä kuvakirjaa ja käsimerkkejä, kuten esim. uinnissa, kun välttämättä ei kuule.”

Kahden vastaajan vastauksista nousi esiin, että ohjaajan pitää huomioida omaa puhettaan, jotta se olisi hyvin selkeää ja asia tulisi kerrottua yksinkertaisesti ja johdonmukaisesti. Lasten ohjeistuksessa tulee kiinnittää myös huomiota siihen, että ohjeet annetaan rauhallisesti ja selkeästi yksi asia kerrallaan.

Lisäksi yhden ohjaajan mukaan lapsen *”kyselyä pitää rajoittaa, se on muuten ihan loputtonta”*. Yhden vastauksen mukaan lapsen kommunikointi oli pääosin leiriohjaajan puheen toistelua sekä yhden leiriohjaajan näkemyksen mukaan lasta piti ohjata ja tukea änkytyksen vuoksi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kommunikaation osa-alueella tuen ja ohjauksen tarvetta ilmeni keskustelutilanteissa, joissa lasta piti ohjata puhumaan rauhallisesti ja hänelle piti antaa aikaa esittää oma asiansa sekä ohjata keskittymään yhteen esillä olevaan asiaan kerrallaan. Leiriohjaajan piti myös kiinnittää huomiota omaan kommunikointitapaansa ja jäsentää välitettävä viesti helposti ymmärrettävään muotoon. Lyhyet ja ytimekkäät lauseet rauhallisesti ilmaistuna helpottivat asioiden ymmärtämistä. Käsimerkkejä ja kuvia käytettiin tilanteissa, joissa haluttiin esittää viesti selkeästi ja yksiselitteisesti. Lisäksi ohjaajan tukea ja apua tarvittiin änkytyksen, oikeiden sanojen löytämiseksi sekä kommunikointitilanteiden luomiseksi ja yhteyden pitämiseksi toisiin leiriläisiin.

4.3.2 Sosiaaliset suhteet

Suurimmasta osasta aineistoa (72 %) kävi ilmi, että lapsilla esiintyi sosiaalisten suhteiden osa-alueella tuen ja ohjauksen tarvetta.

Kysyttäessä lasten tuen tarvetta ihmis- ja sosiaalisissa suhteissa neljän vastaajan mukaan lasten oli helpompi ottaa kontaktia aikuiseen ihmiseen kuin muihin leiriläisiin. Kontaktinottoa kommentoitiin seuraavasti:

”Enemmän se juttelee aikuisten kanssa, enemmän on luottamusta aikuisiin tai jotenkin on helpompi puhua niille.”

Neljän leiriohjaajan mukaan tuen ja ohjauksen tarvetta ilmeni asiallisen käyttäytymisen tukemisessa, vuorovaikutustilanteisiin kannustamisessa ja niissä tilanteissa läsnä olemisessä. Asiaa selitettiin seuraavasti:

”On vastaan panemista ja kiukuttelua. Äitikin toivoi, että laitetaan ylös miten käyttäytyy, kun saattaa tulla sellaista äyskimistä ja sellasta. Kauheen äkkipikainen se saattaa olla. Pitäisi olla ystävällisempi muita kohtaan.”

”Se on sitä kannustamista ja rohkeutta luoda rohkeutta ja pitää potkia ettepäin, kun se saa niitä onnistumisen kokemuksia. Niistä tulee hyvä fiilis itselle, niin siitä se varmaan lähtis.”

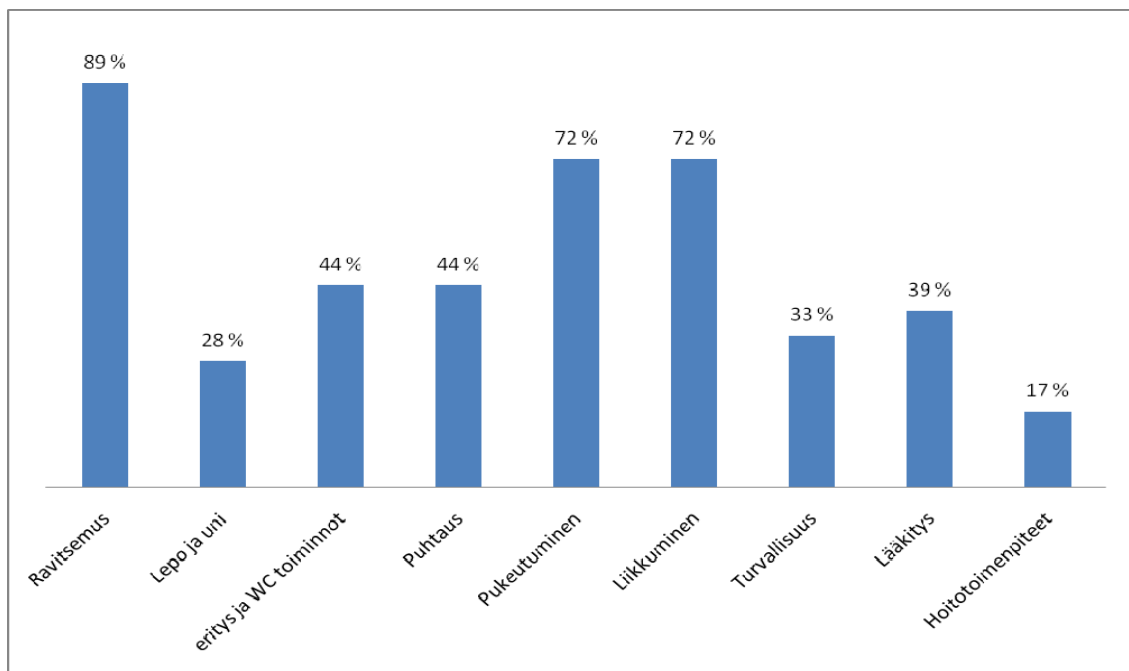
Yhdessä vastauksesta ilmeni, että lapsi *”Jää helposti sivuhenkilöksi. Ei tuo itseään esille. Voisi jäädä kokonaan sivuun jos häneen ei kiinnitetä mitään huomiota. Voisi olla esim. koko viikon puhumatta ja menisi vain toisten perässä ja luultavasti ei osallistuisi mihinkään vaikka haluaisi kovasti osallistua mutta jos kukaan ei kannusta ja tönäise niinku; menepäs hyppäämään pituutta.”*

Yhteenvedon sosiaalisten suhteiden osalta voidaan todeta, että tuen ja ohjauksen tarvetta esiintyi vuorovaikutustilanteissa. Ohjaajan tehtävänä oli ohjata ja kannustaa lasta sosiaalisiin suhteisiin toisten leiriläisten kanssa sekä tarvittaessa olla läsnä ja lapsen tuke-

na niissä tilanteissa, joissa lapsi ei pysty itse solmimaan ihmissuhteita eikä kommunikoimaan ymmärrettävästi toisten kanssa. Lisäksi leiriohjaajan tukea tarvittiin asiallisen käyttäytymisen ylläpitämisessä. Ohjaajan tuli huomioida myös niitä lapsia, jotka olivat mielellään omissa oloissaan, jotta he eivät olisi jääneet liiaksi sivuun muista leiriläisistä.

4.4 Fyysisen tuen ja avun tarve päivittäistoiminnoissa

Leiriohjaajien mukaan ohjaajan tukea, ohjausta ja apua tarvittiin eniten päivittäiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa, kuten ravitsemuksessa, tarvittavan levon ja unen saavuttamisessa, eritykseen ja WC -toimintoihin liittyvissä asioissa, puhtauden ja siisteyden ylläpitämisessä, pukeutumisessa, liikkumiseen liittyvissä toiminnoissa, turvallisuuden ylläpitämisessä ja lääkityksen suorittamiseksi. Lisäksi hoitotoimenpiteissä, kuten suoli-huuhtelukannan päällä olevan lapun vaihdossa ja kyseisen alueen ihon puhdistuksessa ja hoidossa sekä vaipan vaihdossa ja katetroinnissa tarvittiin leiriohjaajan apua.

Kuvio 1. Vastauksista ilmentyneet fyysisen tuen ja hoidon tarpeet päivittäiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

4.4.1 Ravitseminen

Kysyttäessä tuen ja avun tarvetta ravitsemukseen liittyvissä asioissa, kolmesta vastauksesta ilmeni, että ruuan määrän rajoittamisessa tarvittiin leiriohjaajan suorittamaa tukea ja huolehtimista. Näillä lapsilla oli vaikeus tuntea kylläisyyttä ja tämä ilmeni ruuan ylensyömisenä. Lapsille oli tärkeää saada ottaa ruokaa lisää, joten lapsen kanssa oli etukäteen sovittu kerralla otettava ruokamäärä. Ruokailun rajoittamista kommentoitiin seuraavasti:

”Ruokailun rajoittaminen. On sovittu etukäteen ruuan määrä esim. 1 peruna ja 2 lihapullaa/annos kertaa kaksi on ihan ok.”

”Ruuan säännöstelyä, koska söisi vaikka kuinka paljon. Pyytää aina lisää ja on saanut vain vähän lisää.”

Kolmen leiriohjaajan mukaan huolenpitoa tarvittiin ruokahaluttomuuden vuoksi. Yhdessä tapauksessa lapsi ei tunnistanut nälän eikä janon tunnetta. Ruokahaluttomuuden tuen tarvetta selitettiin seuraavasti:

”Ei nälän /janon tunnetta.”

”Pitää kyllä sanoa, että ottaa vähintään kaksi leipää, kun puurosta se ei tykkää olisi mielellään juonut vain mehua.”

Viidestä leiriohjaajan vastauksesta nousi esiin tuen ja ohjauksen tarve keskittymisvaikeuksien vuoksi ruokailun aikana. Keskittymisvaikeutta ruokailutilanteissa kommentoitiin seuraavasti:

”Ruokailutilanteissa ei keskity. Pitää ohjata; laita lusikka suuhun ota ruokaa. Tarvitsee patistamista, syö ja juo.”

”Tarvitsee ohjausta ruokailutilanteessa. Syöminen on todella hidasta, jonkun pitää olla vierellä sanomassa että syö. Hän syö itse, mutta jonkun tarvitsee olla patistamassa, kun hän vaan katselee ympärilleen.”

Tuen ja avun tarvetta ilmeni myös leiriohjaajien mukaan ruuan pureskeluvaikeuden vuoksi (n=1), ruokavalion sopivuudessa (n=1), ruuan kuumuudenhahmotuksessa (n=1) ja motoriikkaa vaativissa tilanteissa kuten tarjottimen kantamisessa (n=2).

Yhteenvetona voidaan todeta, että leiriohjaajan tukea ja huolehtimista tarvittiin itse ruokailutilanteissa ruuan sopivan määrän saavuttamiseksi ja oikeanlaisen ruokavalion valinnassa. Toisille lapsille oli tärkeää saada ottaa ruokaa lisää ja ylensyönnin estämiseksi ruoka-annosmäärät sovittiin lapsen kanssa etukäteen. Huonon ruokahalun omaavien kohdalla piti huolehtia ja katsoa, että ruokaa tuli syötyä riittävä määrä. Ruokailutilanteissa tarvittiin ohjaajan tukea, valvontaa ja selkeitä ohjeita, jotta lapsi pystyi rauhoittumaan ja keskittymään syömiseen. Lisäksi apua tarvittiin ruuan paloittelussa, tarjottimen kannossa sekä ohjeistusta ruuan kuumuudesta, jotta lapsi ei polttanut suutaan.

4.4.2 Lepo ja uni

Kysyttäessä tuen ja avun tarvetta nukkumisen osa-alueella kolmen vastauksen mukaan tuen ja hoidon tarve oli yleensä vähäistä. Ohjeistusta tarvittiin eniten iltatoimintojen alulle panemisessa ja asiaa kommentoitiin seuraavasti:

”Suurimmaksi osaksi on ollut sillai, et pitää sanoa, et nukkumaan. Hän menee sit nukkumaan, kun näkee että toisilla on yövaatteet.”

Yhden leiriohjaajan näkemyksen mukaan lapsella esiintyi pidätysongelmia virtsaamisen kanssa, jonka vuoksi lapsi herätettiin yöllä WC:hen. Lisäksi yhdessä vastauksista ohjaajan tukea ja fyysistä turvaa tarvittiin nukkumaan mentäessä. Nukkumisjärjestelyissä tehtiin erikoisjärjestelyitä niin, että ohjaaja nukkui lapsen kanssa kahdestaan pienemässä teltassa ja asiaa kommentoitiin seuraavasti:

”Pitää olla vierellä joku henkilö, jotta hän saa turvallisuuden tunteen ja pitää odottaa, että hän nukahtaa. Hänellä on unilelu.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että nukkumiseen liittyvissä asioissa tuen tarve oli lähinnä ohjauksen ja turvallisuuden tunteen tasolla.

4.4.3 Eritys ja WC -toiminnot

Kysyttäessä tuen ja avun tarvetta eritystoiminnan osalta, ohjaajien näkemyksen mukaan suurin osa lapsista suoriutui WC -toiminnoista itsenäisesti ja siististi, eikä ohjaan suorittamaa apua tai tukea tarvittu. Seitsemän vastauksen mukaan leiriohjaajan suorittamaa avustusta ja huolenpitoa tarvittiin eniten tarpeiden tunnistamisessa. Ohjaajat muistuttelivat ja kehottivat lapsia säännöllisin väliajoin käymään WC:ssä. Tarpeiden tunnistamista kommentoitiin seuraavasti:

”Pitää ohjata pissaamaan koska on iso virtsarakko.”

”Tarvii kysyä onko hätä, kun ei itse tiedä.”

”Vessassakäynnissä tarvitsee tukea ja apua, kun ei tiedä onko hätä vai ei. Täytyy kysyä onko hätä ja hän ei heti sitä sano, se tulee viivästyminä.”

Yhden leiriohjaajan vastauksen mukaan tarvittiin hoitotoimenpiteitä, kuten katetroinnin suorittamista säännöllisin väliajoin virtsan poissaamiseksi sekä yhdestä haastattelusta nousi esiin, että tukea tarvittiin keskittymisongelmien vuoksi WC -siisteyden osalta.

Yhteenvedon voidaan todeta, että eritykseen ja WC -toimintoihin liittyvissä asioissa tuen, avun ja huolenpidon tarve oli lähinnä muistuttelua. Leiriohjaajan tuli huolehtia ja muistuttaa WC:ssä käymisestä säännöllisesti ja ennakoivasti, koska lasten kyky tunnistaa hätä oli heikko tai sitä ei ollut lainkaan. Ohjausta tarvittiin lisäksi WC -siisteydessä sekä leiriohjaajan tuli suorittaa katetrointi virtsan ulossaamiseksi säännöllisesti.

4.4.4 Puhtaus ja siisteys

Kysyttäessä henkilökohtaisen hygienian ja siisteyden osalta tuen ja avun tarvetta leiriohjaajien vastausten mukaan avustusta ja tukea tarvittiin eniten ohjauksen tasolla. Puolet lapsista suoriutui pesutilanteissa itsenäisesti, eikä leiriohjaajan tukea tai apua tarvittu. Kahdeksassa tapauksessa vastaajat olivat sitä mieltä, että lapset tarvitsivat selvät ja tar-

kat peseytymisohjeet sekä ohjeiden muistuttelua, jotta toiminta olisi ollut tarkoituksenmukaista. Pesutilanteissa tuen ja avun tarvetta kommentoitiin seuraavasti:

”Pientä muistuttelua tarvii ja aina joku on ollut siinä vierellä.”

”Osaa pestä, kunhan saa tarkat ohjeet.”

”Tarvii apua, neuvomista ja pientä avustamista, jotta tulee hyvin pestyä.”

Kahdessa tapauksessa hampaidenpesun osalta tarvittiin ohjaajan suorittamaa fyysistä avustamista ja asiaa selvitettiin seuraavasti:

”Olen antanut hammasharjan käteen, on itse kastellut ja sitten olen pessyt itse hänen hampaat.”

4.4.5 Liikkuminen

Kysyttäessä tuen ja avun tarvetta liikkumisen osa-alueella leiriohjaajien näkemyksen mukaan viidessä tapauksessa lapset tarvitsivat eniten leiriohjaajan tukea ja avustamista kömpelyyden vuoksi ja asiaa kommentoitiin seuraavasti:

”Kömpelyyttä ilmenee ja keskittymisvaikeuksia, niissä tarvii tukea.”

”On aika kömpelö. Pahimmissa kohdissa pidetään käsistä kiinni ja menään rauhallisesti.”

Kahden vastauksen mukaan ohjaajan apua tarvittiin liikuntasuoritteissa ja asiaa selvitettiin seuraavasti:

”Jossain liikuntasuorituksissa, kuten judossa tarvitsi ohjaajan apua ja tukea, kun esim. tehtiin kuperkeikkoja. Toteutuminen ei onnistu ilman avustajaa ja on paljon tilanteita missä tarvii apua, kuten judo, melominen.”

”Uinnissa tarvitsee kannustusta ja peräänkatsomista ja selkeitä ohjeita mihins saa mennä ja mihin ei.”

Viidestä vastauksesta nousi esiin lasten keskittymisvaikeuksien ja ympäristön hahmotusvaikeuksien vuoksi tuen ja ohjauksen tarvetta.

”Hän on sellainen haaveilija, kun esim. kävellään jossakin, tarvitsee herättää huomiota, hei tule nyt.”

”Kävelee itse. Pitää ohjata mihin suuntaan mennään. Et vaikka me täällä ollaan jo kuljettu monta päivää, niin en kyllä voisi mennä hänelle sanomaan, et mene tästä näin nyt syömään. Ei hän tiedä mihin läksis harhailemaan.”

Vain yhden leiriohjaajan näkemyksen mukaan tarvittiin leiriohjaajan jatkuvaa avustamista, koska leirialueella oli vaikea liikkua pyörätuolilla.

Yhteenvetona voidaan todeta, että liikkumisen osa-alueella leiriohjaajien tukea tarvittiin eniten leirialueella liikkumisen sekä liikunnallisten suoritusten yhteydessä, kuten judossa, melomisessa, yleisurheilussa ja uinnissa. Leiriohjaaja oli lapsen tukena ja avusti liikuntatoiminnossa sekä kannusti lasta suorituksessa. Uinnissa tarvittiin valvontaa turvallisuuden vuoksi. Lisäksi tuen tarvetta esiintyi keskittymisvaikeuksien ja hahmotusongelmien vuoksi.

4.4.6 Pukeutuminen

Kysyttäessä tuen ja avun tarvetta pukeutumisessa leiriohjaajien kuuden vastauksen mukaan tukea ja ohjausta tarvittiin eniten oikeanlaisten vaatteiden valinnassa, jotta vaatetus olisi ollut säänmukainen ja asiaa kommentoitiin seuraavasti:

”Ohjausta ja tarkat ohjeet, mitä vaatteita laitetaan päälle.”

”Ei osaa arvioida, millaiset vaatteet kuuluu laittaa päälle.”

Neljän leiriohjaajan näkemyksen mukaan tarvittiin ohjaajan suorittamaa fyysistä avustamista pukeutumistoiminnon alullepanemisessa sekä itse vaatteiden pukemisessa päälle.

”Vaatteet pitää asetella hänen eteensä, paidankin olen laittanut niin sillai oikeinpäin, koska hän voisi sen vetää väärinpäin päälleen. Osaa pukea housun ja paidan päälleen, kunhan antaa ne hänelle oikein päin.”

”Avustamista pukemisissa.”

”Vaatteet pitää antaa osaa itse pukea.”

Vastauksista ilmentyneiden neljän leiriohjaajien kokemusten mukaan osalla lapsista oli vaikeuksia keskittyä pukeutumiseen ja he tarvitsivat ohjaajan muistuttelua tapahtumasta. Pukeutumisessa tuen ja avun tarvetta kommentoitiin seuraavasti:

”Pitää muistuttaa monta kertaa.”

”Pukee itse. Pitää vähän katsoa, kun hän jää höpsemään mieluummin, että pitää sanoa, että nyt keskitytään pukemiseen ja ollaan hetki hiljaa, niin se sujuu paremmin.”

Yhteenvedon voidaan todeta, että pukeutumiseen liittyvissä tilanteissa eniten ohjausta tarvittiin oikeanlaisten vaatteiden valinnassa ja säänmukaisen vaatekokonaisuuden löytämisessä. Lisäksi avun tarvetta esiintyi vaatteiden päälle pukemisessa.

4.4.7 Turvallisuus

Tutkimusaineistosta ilmeni, että turvallisuuden osa-alueella enemmistöllä leiriläisistä ei ollut vaaratilanteita ja lapset ymmärsivät oman turvallisuuden kannalta tärkeät asiat. Kuudesta vastauksesta kävi ilmi, että lapsilla oli puutteita itsesuojeluvaistossa, eivätkä he osanneet varoa mahdollisia vaaratilanteita. Lapset tarvitsivat leiriohjaajan ohjausta, tukea ja valvontaa eksymisvaaran vuoksi sekä ohjausta tarvittiin, kun oltiin liikkeellä

leirin ulkopuolella esim. autotien läheisyydessä. Lisäksi tukea ja huolenpitoa tarvittiin uinnissa, jotta lapset eivät olisi lähteneet liian pitkälle uimaan. Turvallisuutta kommentoitiin seuraavasti:

”Ei ymmärrä mikä on turvallista ja mitä voi tehdä. Siinä täytyy olla ohjaaja vierellä. Voi mennä johonkin mielenkiintoiseen kohteeseen esim. traktoria katsomaan, eikä huomaa katsoa tuleeko autoja tai onko vaarallanteita. Pitää varottaa.”

”Menee minne sattuu. Autotielle menee helposti.”

4.4.8 Lääkitys

Lääkinnällisen hoidon tarve oli jakautunut leiriohjaajien näkemysten mukaan niin, että huolenpitoa tarvittiin lääkityksen suorittamiseksi seitsemässä tapauksessa. Lapsen nimetty leiriohjaaja huolehti lapsen lääkityksestä ja lääkkeet otettiin hänen valvonnassaan.

4.4.9 Hoitotoimenpiteet

Leiriohjaajan suorittamia hoitotoimenpiteitä olivat vatsan tyhjennys (n=1), katetrointi (n=1), vaipan vaihto (n=1), suolihuuhtelukananavan päällä olevan lapun vaihto vähintään kerran päivässä tai aina kastumisen jälkeen sekä kyseisen alueen ihon puhdistus ja hoito (n=1).

4.5 Psykkinen tuki ja hoito

Psyykkisen tuen ja hoidon osa-alueelta aineiston mukaan tukea ja apua tarvittiin itsenäisen toiminnan tukemiseksi 56 % tapauksista, aikataulujen/päivärytmin hahmottamiseksi 44 % osuudella ja oman turvallisuudentunteen ylläpitämiseksi kolmanneksessa aineistosta.

4.5.1 Aikataulujen noudattaminen

Tutkimusaineistosta ilmeni, että eniten tukea ja ohjausta tarvittiin asioiden järjestyksen/aikataulun/päivärytmin muistuttelussa ja asiaa kommentoitiin seuraavasti:

”Noudattaa hyvin aikatauluja kerrottaessa. Voi unohtaa asioiden järjestyksen uimaan vai johonkin muualle. Sanottaessa pystyy toimimaan myös nopeasti. Tarvitsee ohjausta.”

”Ei tunne päivän käsitteitä esim. luulee että iltapäivä on ilta. Tarvitsee muistuttelua ja tukea aikataulujen noudattamisessa.”

”Hänelle pitää kertoa, et mennään, mut hän tekee sen niin, ettei tule mitään viivästymää. Et sellasta, niinku sanomista. Täytyy ilmoittaa, koska on ruokailu ja mihin mennään. Ei voi sanoa, et mennään 10 min kuluttua, vaan, että nyt lähdetään.”

Yhdessä tapauksista nousi esiin, että pienemmässä ryhmässä lapset pystyvät toimimaan itsenäisemmin ja omaavat kykyjä, jotka katoavat isommassa ryhmässä.

”Pieni ryhmä hyvin ohjattuna, pystyy noudattamaan aikatauluja. Iso ryhmä ei ymmärrä aikatauluja ja kaiken pitäisi tapahtua tässä ja nyt.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että leiriohjaajan tuen ja ohjauksen tarvetta esiintyi asioiden järjestyksen/aikataulun/päivärytmin muistuttelussa. Ohjaaja ei voinut ennakoiden kertoa jonkun asian tapahtuvan tietyn ajan kuluttua, esimerkiksi, että syömään lähdetään 10 min kuluttua, koska lasten ajankulumiskäsite oli epävarmaa. Selkeän ja kuvilla varustetun päiväohjelman laatiminen auttoi lasta hahmottamaan päivän kulun ja lapsi pystyi ennakoimaan tulevaa päivän ohjelmaa. Lapset pystyivät suoriutumaan paremmin pienemmässä ryhmässä ja he ymmärsivät saadut ohjeet paremmin kuin suuressa ryhmässä toimittaessa.

4.5.2 Oma-aloitteisuus

Leiriohjaajien näkemysten mukaan yli puolet lapsista tarvitsi eniten leiriohjaan tukea ja avustamista tilanteissa, joissa tuli muutosta nykyhetken toimintaan, kuten ruokailuun lähdeittäessä tai leiriohjelman/aikataulun liittyvissä tilanteissa. Kymmenestä vastauksesta nousi esiin, että lapset tarvitsivat hieman patistusta, selkeät ohjeet ja muistuttelua. Oma-aloitteisuutta kommentoitiin seuraavasti:

”Tarvitsee tukea ja ennakkointia, koska lähdöissä kestää pitkän aikaa, koska mieleen tulee muita asioita, esim. ruoka ja koska mennään syömään ja se, mitä pitäisi tehdä unohtuu.”

”Ei ole oma-aloitteisuutta. Tarvitsee kehotuksia ja ohjeita, mitä kuuluu tehdä esim. haepas se ja se ja tee tuo ja tuo.”

”Tarvii muistutuksen ja ei tajua lopettaa edellistä tekemistä.”

”Tarvitsee tukea oma-aloitteisuudessa, mutta haluaa tehdä itse. Tarvitsee niin kuin vähän ”pukata” tekemään jotain.”

Viiden ohjaajan näkemyksen mukaan ohjausta ja tukea tarvittiin lisäksi tilanteissa, joissa mukana piti olla tiettyjä varusteita ja asiaa kommentoitiin seuraavasti:

”Pitää kertoa esim. uimaan lähtiessä mitä pitää ottaa mukaan jne..pitää ohjeistaa hyvin.”

”Vaatii aina, että sanotaan ohje. Tee se, hae se tai jotain tällaista joka asiassa.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että leiriohjaan tuen ja avustamisen tarvetta esiintyi niissä tilanteissa, joissa lapsen oma-aloitteellisuuskyky ei riittänyt toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla, kuten tilanteet, joissa tuli muutosta nykyhetken toimintaan. Ruokailuun tai leiriohjelman/aikataulun lähtemiseen liittyvissä tilanteissa tarvittiin ajallista enna-

kointia, patistusta ja muistuttelua sekä selkeät hyvin ymmärrettävät ohjeet. Ohjauksen tarvetta esiintyi myös niissä tilanteissa, joissa piti ottaa mukaan tiettyjä varusteita. Esimerkiksi uimaan, ruokailuun tai liikuntaan lähdetessä piti muistuttaa ja varmistaa, että tarvittavat tavarat olivat mukana.

4.5.3 Henkinen tuki ja turva

Kysyttäessä henkisen tuen ja turvan tarvetta kuuden vastaajan mukaan lapset tarvitsivat ohjaajaa henkiseksi tueksi ja turvaksi leirin aikana. Lisäksi lasten oli tärkeä tietää kenen puoleen voi tarvittaessa kääntyä. Henkisen tuen ja turvan tarvetta kommentoitiin seuraavasti:

”Tarvitsee henkilön, että tietää kenen puoleen voi kääntyä.”

”Tarvitsee henkistä tukea, sellaista joka välittää hänestä, lohduttaa ja vähän on niin kuin kaverina.”

”Tavrii sen henkisen tuen siinä vierellä. ja jokaisessa osa-alueessa; fyysisen, sosiaalisessa ja henkisessä alueella tarvitsee tukea.”

Yhden ohjaajan näkemyksen mukaan *”Kioskiasioissa tarvitsee tukea, koska ei tunne rahan arvoa.”* Kioskilla asioidessa tuen tarvetta esiintyi rahan laskemisessa, koska rahan arvon tunnistaminen tuotti vaikeuksia.

5 POHDINTA

Tutkimuksesta selviää, että futuurileiriläisten hoito ja tuki Futuurileirillä 2010 koostuu sosiaalisten taitojen tuesta ja ohjuksesta, fyysisestä tuesta ja hoidosta päivittäistoiminnissa ja psyykkisen tuen ja hoidon osa-alueista. Tämän tutkimuksen tulokset ovat sa-

mansuuntaisia aikaisempien tutkimuksien kanssa. Aikaisemmissa tutkimuksissa (Juntunen ym. 2008, 9) tekijät ovat todenneet leiriohjaajan tehtäväksi huolehtia lasten sosiaalisista, fyysisistä ja psyykkisistä tarpeista leirillä. Heidän mukaansa ohjaajat toimivat tarvittaessa lapsen käsinä, jalkoina, silminä ja jopa korvina erilaisissa tilanteissa. Ohjaajat eivät tee leiriläisen puolesta, vaan auttavat lasta osallistumaan leirin ohjelmaan mahdollisimman itsenäisesti.

Heinimäki (2005, 31, 39) sekä Kaski ym.(2001, 225) ovat todenneet erityistä tukea tarvitsevan lapsen tarvitsevan tukea ja hoitoa päivittäisissä itsensä huolehtimiseen liittyvissä perusasioissa, kuten syömisessä, pukeutumisessa, hygienian hoidossa, siisteydessä sekä WC -asioissa. Tukea voidaan tarvita keskittymisen, oppimisvaikeuksien tai hahmotushäiriöiden vuoksi. Lapsella voi olla toimintakyvyn alentumaa sosiaalisten taitojen osa-alueella. Tukea voidaan tarvita itsehallinnan, oman terveyden ja turvallisuuden huolehtimisen sekä kommunikaation alueilla.

Tämän tutkimuksen tuloksien mukaan futuurileiriläiset tarvitsivat ohjaajan tukea ja hoitoa ylivilkkauksen, keskittymishäiriön, sosiaalisten taitojen puutteen, levottomuuden, vaeltelun, puheen ja kirjoittamisen viivästymän, ruoka-aineallergian, työmuistin heikkouden, heikkoälyisyyden, päivittäistoimintojen taitojen heikkouden, lääkehoidon tai tiettyjen hoitotoimenpiteiden vuoksi. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että ohjaajien pitää olla perehtyneitä erityistä tukea tarvitsevien lasten tuen ja hoidon osa-alueisiin lasten turvallisuuden takaamiseksi. Tulosta tukee aikaisempi tutkimus, (Mäkelä 2010.) jonka mukaan leiriohjaajat vaikuttavat eniten lasten suoriin ja osallistumiseen. Hoidollisia toimenpiteitä tarvitsevien lasten on mahdollista osallistua leirille kun leiriohjaajilla on riittävä tieto esimerkiksi lääkehoidosta sekä erityisistä hoitotoimenpiteistä, kuten katetroinnista.

5.1 Futuurileiriläisen tarvitsema tuki ja hoito leirillä

5.1.1 Sosiaalisten taitojen tuki ja ohjaus

Sosiaalisten taitojen osa-alueella futuurileiriläiset tarvitsevat leiriohjaajan tukea ja ohjausta kommunikoinnissa ja solmittaessa sosiaalisia suhteita toisten kanssa. Vuorovaikutustilanteissa lapset ottavat useammin kontaktia aikuiseen kuin muihin leiriläisiin. Joissakin tilanteissa ohjaajan pitää olla läsnä ja ohjata vuorovaikutustilannetta. Sosiaalisissa suhteissa tarvitaan kannustusta, jotta lapsi rohkaistuisi ottamaan kontaktia toisiin leiriläisiin. Asiallisen käyttäytymisen tukemiseksi leiriohjaan tulee opastaa lasta eri tilanteissa. Lisäksi ohjaajien tulee huomioida kaikkia lapsia ja olla kiinnostuneita heidän asioistaan leirillä. Kontulan 2010 aikaisempi tutkimus, jossa on todettu, että leiriohjaajien tulee olla valmiita puuttumaan erimielisyyksiin ja välien selvityksiin sekä tärkeää on välittää lapsille sellainen viesti, että ohjaajia kiinnostaa kaikkien lasten kuulumiset leirillä, tukee tutkimuksen tuloksia.

5.1.2 Fyysisen tuen ja avun tarve päivittäistoiminnoissa

Futuurileiriläiset tarvitsevat ohjausta ja leiriohjaajan tukea erilaisissa päivittäisissä toiminnoissa. Ohjausta ja apua tarvitaan ravitsemukseen liittyvissä asioissa, jotta ruokavalio ja päivän energiansaanti olisi oikea. Ennakkotieto ruokailutottumuksista, ruoka-aineallergioista sekä muista ruokailuun liittyvistä tärkeistä asioista auttaa toiminnan suunnittelua. Etukäteistieto päivän ruuista auttaa lasta valmistautumaan ruokailuun.

Nukkumiseen liittyvissä asioissa tuen tarve on lähinnä ohjata lasta nukkumaan menossa ja rauhallisen unen turvaamiseksi lapset nukkuvat puolijoukkueteltoissa leiriohjaajien kanssa. Ääneen luettu iltasatu auttaa lapsia rauhoittumaan nukkumaan mentäessä. Ohjaajan tukea ja fyysistä turvaa voidaan tarvita nukkumisjärjestelyissä myös niin, että ohjaaja nukkuu lapsen kanssa kahdestaan pienemmässä teltassa. Unilelu tuo myös turvallisuuden tunnetta lapsille.

WC-toimintoihin liittyvissä asioissa huolenpitoa tarvitaan tarpeiden tunnistamisessa ja siisteyden ylläpitämisessä. Lisäksi saattaa olla, että lapsen pidätysongelman vuoksi lapsi tarvitsee herättää yöllä ja käyttää WC:ssä.

Leiriohjaajan avustusta ja tukea tarvitaan perushygieniasta huolehtimiseen eniten ohjauksen ja valvonnan tasolla. Leiriohjaajan on hyvä olla pesutilanteissa mukana. Selvät ja

tarkat peseytymisohjeet auttavat tarkoituksenmukaiseen peseytymiseen. Keskittymisongelman vuoksi tarvitaan kehoituksia peseytymisen suorittamiseksi. Apua voidaan tarvita myös hiusten ja hampaiden pesujen yhteydessä. Kuvakorttien käyttö pesutilanneissa auttaa lasta hahmottamaan toiminnan. Ohjeistusta tarvitaan myös yleisen siisteyden ylläpitämisessä, kuten ruokailun jälkeen kasvojen puhdistamisessa.

Erilaisissa liikuntasuoritteissa ja siirryttäessä paikasta toiseen tarvitaan tukea ja apua kömpelyyden, motoristen taitojen puutteen, hitauden ja keskittymisongelmien vuoksi. Leiriohjaaja ohjeistaa ja soveltaa liikuntasuoritteita lapsille sopiviksi. Tarkoituksena on, että lapsi pystyy suoriutumaan toiminnosta/suoritteesta oman toimintakykynsä mukaisesti. Ohjaaja opastaa lasta kulkemaan rauhallisesti ja pitää tarvittaessa kädestä kiinni. Häntä tarvitaan myös suunnannäyttäjänä, koska ei voida olettaa, että lapset osaisivat kulkea itsenäisesti leirialueella.

Lasten turvallisuuden säilyttämiseksi tarvitaan leiriohjaajan jatkuvaa silmälläpitoa ja valvontaa. Lapsilla tulee olla selkeät ohjeet minne saa mennä ja minne ei. Kaikilla lapsilla ei ole kykyä arvioida ja toimia oikein oman turvallisuutensa kannalta. Turvallisuutta voidaan lisätä leirialueella merkkäämällä näkyvästi ja selvästi vaarallisia paikkoja, kuten kannot, isot kivet, askelmat, telttä- ja pyykinkuivausnarut.

Hoidollista erityisosaamista tarvitaan vatsan tyhjennyksessä, suolihuuhtelukananavan alueen ihon puhdistuksessa ja hoidossa, katetroinnin suorittamisessa ja vaipan vaihdossa.

5.2 Psyykinen tuki ja hoito

Leiriläiset tarvitsevat leiriohjaajien tukea, ohjausta ja apua aikataulujen/päivärytmin hahmottamisessa, itsenäisen toiminnan tukemisessa ja oman turvallisuudentunteen ylläpitämisessä. Selkeä ja kuvilla varustettu päiväohjelma auttaa lasta hahmottamaan päivän kulkua. Epävarman ajankulumiskäsitteen vuoksi lasta ei kannata ohjeistaa esimerkiksi jonkin asian tapahtuvan 10 min kuluttua. Lasten suoriutuminen ja keskittyminen on parempaa pienemmissä kuin suuressa ryhmässä toimittaessa. Leiriohjaaja on tärkeässä roolissa leirillä. Ohjaajan tehtävänä on luoda leiriläisille välittävä, rauhallinen ja turvallinen olo leirillä.

5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyden kannalta on tärkeää, että tutkimussuunnitelma esiteltiin yhteistyökumppanille ja yhteistyösopimus allekirjoitettiin asianmukaisesti sekä se, että haastateltavia oli etukäteen informoitu tulevasta leiristä ja sen sisällöstä.

Tutkijalla itsellään ja hänen rehellisyydellään on suuri merkitys tutkimuksen koko luotettavuuden kannalta. Tutkijan itsensä tekemät valinnat tutkimuksen aikana vaikuttavat koko tutkimuksen luotettavuuteen. Tämän tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että koko opinnäytetyöprosessin aikana pohdittiin menetelmiä parhaan ja totuudenmukaisen tiedon saavuttamiseksi. (Hirsijärvi & Hurme 1991, 58.)

Haastattelurunko esiteltiin niillä Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoilla, jotka olivat olleet Futuurileirillä kesällä 2009. Tutkimusaineiston hankintamenetelmän valikoituminen yksilöteemahaastatteluiksi lähti siitä ajatuksesta, että yksilöhaastatteluiden aikana oli mahdollisuus huomioida haastateltava omana persoonanaan ja oli mahdollista tarkentaa haastateltavien näkemyksiä lasten tuesta ja hoidosta parhaiten. Haastatteluiden tallennus oli helppo toteuttaa ja itse haastattelutilanne oli mahdollista muodostaa rauhalliseksi. Yksilöhaastatteluiden etuna oli myös se, että ujoimmatkin saivat äänensä hyvin kuuluviin. Haastattelut lopetettiin kysymällä vielä niitä mahdollisia tuen ja hoidon osa-alueita, jotka olivat tulleet esille leiriviikon aikana, mutta joita ei läpikäyty haastattelussa.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetun tutkimuksen voidaan sanoa olevan luotettava, jos tutkimuksen tutkimuskohde ja analysoitu aineisto ovat yhteensopivia. Tutkimuksen tulosten tulee vastata niin pitkälle kuin mahdollista tutkittavien omaa ajatusmaailmaa. Haastattelujen tulos on aina seurausta haastattelijan ja haastateltavan yhteistoiminnasta. Haastatteluista voidaan todeta, että haastattelut onnistuivat hyvin ja kohderyhmän perehtyneisyys erityistä tukea ja hoitoa tarvitseviin lapsiin tukee tutkimuksen luotettavuutta. Haastatteluiden jälkeisen muistiinpanojen pohjalta voidaan todeta, että haastateltavat olivat motivoituneita osallistumaan tämän tutkimuksen kohderyhmäksi ja haastateltaviksi. Tulosten analyysivaiheessa luotettavuuden parantamiseksi huomiota kiinnitettiin siihen, että tulokset kuvattiin niin kuin ne olivat tulleet haastateltavalta itsel-

tään ja aineisto litteroitiin pian haastatteluiden jälkeen. (Vilkka, 2005,158; Hirsjärvi & Hurme 2008,189.)

Tämän työn luotettavuutta parantaa myös se, että leiriohjaajat saivat etukäteen tietoa tulevasta harjoittelupaikasta ja sen sisällöstä sekä se, että tutkimuksen teemat esiteltiin ennen haastatteluita. Teemojen esittelyssä huomioitiin, ettei oma aikaisempi kokemukseni nouse esiin esittelytilanteessa. Leirillä ollessani olin tarvittaessa ohjaajien apuna erilaisissa tilanteissa ja pyrin luomaan itselleni hyvin neutraalin roolin leiriohjaajien näkökulmasta katsottuna.

Työn luotettavuutta saattaa heikentää se, että haastattelut tehtiin vain yhteen kertaan leirin aikana. Leiriväsytys saattoi painaa leiriohjaajia ja tärkeää tietoa hoidosta ja tuesta jäi kertomatta. Haastattelutilanteessa olisi pitänyt painottaa enemmän ohjaajan käyttämiä ja hyväksi havaittuja käytännön vinkkejä, joita he käyttivät leiriviikon aikana lasten tuessa ja hoidossa.

5.4 Kehittämistarpeita ja jatkotutkimusaiheita

Yhteistyö Pitkis Sport ja Satakunnan ammattikorkeakoulun välillä on antanut mahdollisuuden kehittää erityistä tukea tarvitsevien lasten osallistumista kaikille avoimella leirillä ja hoitotyön opiskelijat ovat saaneet ainutlaatuisen tilaisuuden oppia uusia asioita erilaisessa ympäristössä. Kaikille avoimen toiminnan kehittäminen on jo hyvässä vauhdissa, mutta lisää kokemuksia ja näkemyksiä asiasta tarvitaan, jotta pystyttäisiin tarkastelemaan toimintaa vielä tarkemmin ja kehittämään sitä vielä avoimemmaksi.

Erytistä tukea tarvitsevat lapset ovat yksilöitä ja tuen ja hoidon tarve voi olla eri hetkessä ja eri tilanteessa erilainen. Kokonaisvaltaisen tuen ja hoidon tarpeen kartoitus yhdellä opinnäytetyöllä on mahdotonta. Tämä tutkimus voisi toimia pohjana uudelle tutkimukselle ja jatkotutkimusideana olisikin tutkia jokaista tässä tutkimuksessa esiintynyttä teema-aluetta vielä tarkemmin moniammatillisesta eli sosiaalialan, fysioterapian ja hoitotyön näkökulmasta käsin. Toisena ideana on tuottaa tämän tutkimuksen pohjalta opas/koulutus suunnitelma tuleville leiriohjaajille, kaikille avoimen leirin suunnittelun ja tukemisen pohjaksi.

LÄHTEET

- Alanko, R., Remahl, V. & Saari A. 2004. Ota minut mukaan opas. Frenckellin Kirjapaino Oy.
- Aula, M. 2006. Puheenvuorosta Autismin talvipäivillä Oulussa 10.2.2006. Viitattu 10.12.2010.http://www.autismiliitto.fi/files/233/erityislapsen_oikeudet.pdf.
- Heinimäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy. Stakes oppaita 58.
- Heinimäki, L.2005. Varhaista tukea lapselle-työvälineenä kehittämisvalikko. Helsinki. Erikoispaino Oy. Stakes oppaita 62.
- Hirsjärvi S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud.p. Hämeenlinna. Karistonkirjapaino Oy.
- Juntunen, R., Karinharju, K.; Rautio, V., Remahl, V. & Saari A. 2008. Leiri kaikille lapsille. Tampere. Tammer-paino.
- Kaikille avoin ohjelma 2006–2010. Viitattu 2.10.2009 <http://www.kaikilleavoin.fi/materiaalisalkku/>.
- Kaski, M., Manninen, A.; Mölsä, P. & Pihko, H. 2001. Kehitysvammaisuus. 1.p. Porvoo. Ws Bookwell Oy.
- Kauppinen, M. & Sarjanoja, M.(toim.) 1991. Erilainen lapsi päivähoitossa. 2.uud.p. Porvoo. WSOY.
- Koivikko, M. & Sipari, S. 2006. Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus. Valkeakoski. Vajaa-liikkeisten Kunto ry.
- Kontula, L. 2010. KAIKILLE AVOIN LIIKUNTALEIRI -Lasten kokemusten ja perustarpeiden toteutumisen tarkastelua. Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyö lasten kokemusten tarkastelua Futuurileirillä 2010.
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987, 2 § Viitattu 18.10.2010. <http://www.finlex.fi/fi>.
- Ladonlahti, T., Naukkarinen, A. & Vehmas, S.(toim.) 2001. Poikkeava vai erityinen. 3.p. Juva. Atena Kustannus.

LiikU www-sivut. Viitattu 24.1.2010. <http://www.liiku.fi/liiku/>.

Liikuntaa kaikille lapsille-kehityshanke 2002–2007. Viitattu 14.3.2010. <http://lkl.sporttisaitti.com/lkl-hanke/>.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekeminen ihmistieteissä. 2.uud.p. Jyväskylä. Gummerus.

Mäkelä, A. 2010. KAIKILLE AVOIN LIIKUNTALEIRI -Suoritusten ja osallistumisen tarkastelua fysioterapian näkökulmasta. Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyö lasten suoritusten ja osallistumisen tarkastelua Futuurileirillä 2010.

Palenius, T& Pehkonen, M. 2004. Mukana menossa- Inklusio Lapin Sporttileirillä. Rovaniemen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö inklusion toteutumisesta Lapin sporttileirillä.

Pihlaja, P. & Kontu, E. 2006. Arjen moninaisuutta erityisryhmät päiväkodissa. Helsinki. Valopaino Oy. Stakes raportteja 14.

Pitkis sport www-sivut. Viitattu 15.3.2010. <http://www.pitkissport.net/>.

Saari, A. 2007. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja inklusio liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittämishankkeissa 2004–2007. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 192.

Seppälä, H. 2008. Kehitysvammaisen kuntoutus. Teoksessa P. Rissanen, T. Kallanranta, & A. Suikkanen (toim.) Kuntoutus. 2.p. Helsinki. Duodecim, 507.

Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015. 2010. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Helsinki. Yliopistopaino. Sosiaali- ja terveystieteiden julkaisuja 2010:4. Viitattu 15.11.2010. http://www.vane.to/vampo_verkko.pdf.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry www-sivut. Viitattu 21.1.2011. <http://www.vammaisurheilu.fi/fin/etusivu/>.

Valtion liikuntaneuvosto erityisliikunnan jaosto. 2007. Työsuunnitelma 2007–2011. Viitattu 17.4.2010. http://www.erityisliikunta.fi/filearc/92_VLN_erlijaos_tyosuunn_2007_2011.pdf.

Vehmas, S. 2005. Vammaisuus. Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan. Tampere. Tammer-Paino.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Avustettava 1:n päivittäinen hoitosuunnitelma

Maanantai 5.7.2010

- 14.00 Avustettava 1. saapuu leirille. Tutustuminen omaan leiriin ja majoitus
15.15 Käsienpesu ja lähtö ruokailuun
15.30 Ruokailu ja tiskien tiskaus
16.15 Paluu omalle leirille ja vessassa käynti
17.00 Valmistautuminen lähtemään avajaisiin
17.30 Leirin avajaiset
18.30? Paluu omalle leirille
18.00 Leirin säännöt, turvatunti, telttojen tarkastaminen ja tutustuminen
19.00 Lajiohjelmaa, pelisäännöt, tutustuminen toisiin
20.30 Iltapala omassa leirissä ja iltalääkkeitä sekä iltatoimet
21.00 Nukkumaan. Hyvää yötä!

Tiistai 6.7.2010

- 7.30 Herätys ja aamutoimet
8.00 Lähtö aamupalalle
8.30 Aamupala ja aamulääkkeitä ja tiskien tiskaus
9.00 Paluu omalle leirille ja wc:ssä käynti sekä valmistautuminen lajikohtaiseen ohjelmaan
9.30 Lajikohtainen ohjelma: Judoa Porin Prikaatissa tai omalla leirillä pelejä
12.05 Käsienpesu, wc:ssä käynti ja ruokailu sekä tiskien tiskaus
13.30 Lajikohtainen ohjelma
16.00 Käsienpesu wc:ssä käynti ja lähtö ruokailuun
16.25 Ruokailu ja tiskien tiskaus
16.30? Seinäkiipeily
17.00 Paluu omalle leirille

- 17.30 Vapaata toimintaa omassa leirissä: Piirtämistä, lukemista, pienpelejä
20.10 Iltapala ja iltalääkkeet sekä iltatoimet
21.00 Hyvää yötä!

Keskiviikko 7.7.2010

- 7.30 Herätys ja aamutoimet (vatsan toiminta?)
8.00 Lähtö aamupalalle
8.30 Aamupala ja aamulääkkeet sekä tiskien tiskaus
9.00 Paluu omalle leirille ja wc:ssä käynti sekä valmistautuminen seuraavaan lajiin
9.30 Uintia tai mönkijäajelu
11.45 Paluu omalle leirille, wc:ssä käynti, käsienpesu ja lähtö ruokailuun
12.10 Ruokailu ja tiskien tiskaus
13.00 Paluu omalle leirille, wc:ssä käynti ja valmistautuminen seuraavaan lajiin
13.30 Kirkkovenesoutua, kaupunkisotaa, touhuamista leirialueella, uintia
16.00 Wc:ssä käynti, käsienpesu ja lähtö ruokailuun
16.25 Ruokailu ja tiskien tiskaus
17-18 Vanhemmat tulevat vierailulle. Varmista konsertin jälkeisesti suunnitelmista ja tavaroiden pakkaamisesta.
n.19.30 Toimintaa avustettavalle vanhempien lähdön jälkeen. (Ikävä saattaa tulla)
20.10 Iltapala ja iltalääkkeet sekä iltatoimet, tavaroiden valmiiksi laittaminen
21.00 Nukkumaan!

Torstai 8.7.2010 (Lajinvaihtopäivä)

- 7.30 Herätys ja aamutoimet
8.00 Lähtö aamupalalle

- 8.30 Aamupala ja aamulääkkeet sekä tiskien tiskaus
- 9.00 Paluu omalle leirille, wc:ssä käynti ja valmistautuminen lajinvaihtoon
- 9.30 Lajinvaihto
- 11.30 Käsienpesu ja lähtö ruokailuun
- 12.10 Ruokailu ja tiskien tiskaus
- 13.00 Paluu omalle leirille ja valmistautuminen kotiin lähtöön
- 14.00 Haetaan taksilla. Ei tule päivän aikana takaisin

Perjantai 9.7.2010 (Jos tulee, on vielä epävarmaa)

- 7.30 Herätys ja aamutoimet
- 8.00 Lähtö aamupalalle
- 8.30 Aamupala ja aamulääkkeet sekä tiskien tiskaus
- 9.00 Paluu omalle leirille, wc:ssä käynti ja valmistautuminen seuraavaan lajiin
- 9.30 Lajikohtaista ohjelmaa
- 10.45 Paluu omalle leirille, wc:ssä käynti ja käsienpesu
- 11.00 Lähtö ruokailuun
- 11.15 Ruokailu ja tiskien tiskaus
- 11.45 Paluu leirille, wc:ssä käynti ja tavaroiden lopullinen pakkaaminen
- 13.00 Päätösjuhla ja lipunlasku
- 14-16 Lähtö kotiin

*Tekstiviesti/päivä avustettavan äidille miten on päivä sujunut! Sovitaan henkilökohtaisen avustajan kanssa järjestelyt.

Avustettava 1:n kirjallinen hoitosuunnitelma

1.Hoidon tarve SHTaL 2,0 mukaan

Komponentti	Päälukka	Alaluokka
Aktiviteetti	Nukkuminen	Nukkuminen rauhallisessa ympäristössä
Erittäminen	Virtsaamiseen liittyvät häiriöt	Ei itse tiedä milloin on vessahätä
Selviytyminen	Nuoren haasteellinen selviytymiskyky	Autismin vuoksi olevat oppimisvaikeudet ja vaarallisuuden tajuamattomuus
Nestetasapaino	Nesteiden saanti	
Ravitseminen	Ravinnon saanti	
Turvallisuus	Turvattomuuden tunne	
Psyykinen tasapaino	Kotoa pois oleminen	
Aistitoiminta	Kuulo- ja tuntoaistin muutokset	Kuulo- ja tuntoyliherkkyys
Kudoseheys	Mahdolliset ruhjeet leirin aikana	

LIITE 1(5/6)

2.Hoitotyön toimintojen luokitus SHToL 2.0.1 mukaan

Komponentti	Pääloukka	Alaluokka
Aktiviteetti	Unta edistävä toiminta	Unta edistävän ympäristön järjestäminen
Erittäminen	Virtsaamiseen liittyvä ohjaus	
Selviytyminen	Selviytymisen tukeminen, henkinen tuki	
Nestetasapaino	Nesteytyksestä huolehtiminen	Nesteitä suun kautta
Terveyspalvelujen käyttö	Palvelutapahtuman aikaisen hoidon koordinointi	Muu avustava palvelu
Lääkehoito	Lääkkeen antaminen	Lääke suun kautta
Ravitsemus	Ruokailun seuranta	
	Ravinnon saannin turvaaminen	Erytisuokavalion toteutuminen
Kanssakäyminen	Kommunikaation tukeminen	
	Sosiaalisen kanssakäymisen tukeminen	
	Kommunikaatioon liittyvä ohjaus	
Turvallisuus	Ulkoisen turvallisuuden lisääminen	Turvallisen ympäristön järjestäminen
		Nuoren liikkumisen seuranta
Päivittäiset toiminnot	Puhtaudesta huolehtiminen	Peseytymisessä avustaminen

Hoitotyön yhteenveto

Avustettava 1 on kouluikäinen nuori, joka tulee PitkisSport futuurileirille 5.-8.7.2010 (9.7.2010). Hänellä on älyllistä kehitysvammaa/autismia. Lääkityksenä on Neurotol slow 200mg, jota annetaan aamuisin 1 ½ ja iltaisin 2 tablettia. Hän tarvitsee apua pe-suissa ja pukeutumisessa. Hänellä ei ole vaarallisuuden tajua, joten häntä on ohjattava ja seurattava. Hän osaa hyvin uida. Hänellä on kuuloyliherkkyyttä ja paikoitellen sietää kosketusta. Kommunikoinnin apuvälineenä hänellä on värilinen kuva kirja, jota toivotaan ahkerasti käytettävän. Kommunikointi hänen kanssaan pitää olla rauhallista ja yksiselitteistä. Hän pelkää koiria ja on impulsiivinen sekä hän tarvitsee ohjausta. Hän on rauhallinen ja herttainen nuori.

Haastateltavan taustatiedot

aikaisempi kokemus erityislapsista

Lapsen diagnoosi

Sosiaaliset taidot

kommunikointi

ihmissuhteet

vuorovaikutus

Itsehallinta

aikataulujen noudattaminen

oma-aloitteisuus

Päivittäiset itsensä huolehtimiseen liittyvät asiat

syöminen, juominen ja ruokailutilanne

nukkuminen

eritystoiminta

pukeutuminen

henkilökohtainen hygienia ja siisteys

Terveys ja turvallisuus

lääkinnällinen hoito

Liikkuminen

